

Verschillen in de Ouder- en Adolescentrapportage over Internaliserende en Externaliserende Problemen van Adolescenten, en Moderatie door Ouderproblemen

Marleen E.J. Koop (6578535)

Master's programme in Clinical Child, Family and Education Studies, Utrecht University

201600201: Master's thesis

Dr. Monika H. Donker; Dr. Tessa M.L. Kaufman

Natasha Koper, MSc

28 mei 2021

Samenvatting

Het doel van dit onderzoek is om zicht te krijgen op de percepties van adolescenten en ouders over internaliserende en externaliserende problemen, en of de ouderperceptie wordt beïnvloed door internaliserende en externaliserende ouderproblemen. Het is waardevol om te weten of ouders de problemen van adolescenten signaleren om steun en hulp te kunnen bieden.

Wanneer ouders en adolescenten verschillende percepties hebben over de aard en ernst van de problematiek, heeft dit gevolgen voor het wel of niet zoeken van hulp, eventuele behandelingen en het uiteindelijke welzijn van adolescenten. De steekproef van dit onderzoek bestaat uit 223 adolescenten en één van hun ouders. De adolescenten hebben de vragenlijsten Revised Child Anxiety and Depression Scale (RCADS) en Youth Self Report (YSR) ingevuld voor de zelfperceptie. De ouders hebben de vragenlijst Child Behavior Checklist (CBCL) ingevuld voor de ouderperceptie en de vragenlijst Adult Problem Behavior Self-Report (ASR) voor eigen internaliserende en externaliserende problemen. De resultaten laten zien dat er een positieve samenhang is tussen de ouder perceptie en adolescent perceptie van zowel internaliserende als externaliserende problemen. Enkel de externaliserende ouderproblemen zorgen voor minder samenhang tussen de percepties van ouders en adolescenten.

Concluderend kan gesteld worden dat zowel ouders als adolescenten goede informanten zijn om problemen te signaleren. Het is belangrijk om alert te zijn wanneer ouders externaliserende problemen hebben, omdat zij daardoor minder in staat zijn om problemen te herkennen bij adolescenten. Leerkrachten kunnen een signalerende rol hebben, zodat problemen opgemerkt worden.

Trefwoorden: percepties, internaliserende en externaliserende problemen, ouderproblemen, ouder rapportage, adolescent rapportage, signalering

Abstract

The purpose of this research is to gain insight into the perception from adolescents and parents about internalizing and externalizing problems, and how the perceptions of parents are influenced by internalizing and externalizing parental problems. It is meaningful to know if parents recognize the problems of adolescents, so they can give support. If the perception of parents differs from the perception of adolescents, regarding the nature and severity of problems, whether consciously influenced or not, consequences like aid, treatment and wellbeing of adolescents are at stake. For this research, data is collected between 223 adolescents and one of their parents. The adolescents filled in the questionnaires Revised Child Anxiety and Depression Scale (RCADS) and Youth Self Report (YSR). Regarding the parent perception is the questionnaire Child Behavior Checklist (CBCL) used and the questionnaire Adult Problem Behavior Self-Report (ASR) is filled in for the parent internalizing and externalizing problems. The results show a positive correlation between parents and adolescent perception for internalizing and externalizing problems. Only the externalizing parental problems cause less coherence between the perceptions of parents and adolescents. Concluding can be said that both parents and adolescents are good informants to recognize problems. It is important to be aware of parents' externalizing problems, because they perceive less problems. Teachers can fulfill a signaling role to detect problems.

Key-words: perception, reported bias, internalizing and externalizing problems, parental problems, parent report, adolescent report, signaling

Verschillen in de Ouder- en Adolescentrapportage over Internaliserende en Externaliserende Problemen van Adolescenten, en Moderatie door Ouderproblemen

De band tussen ouders en kinderen is één van de meest langdurige sociale relaties en kan meer en minder bevorderlijk zijn voor de ontwikkeling van kinderen (Birditt et al., 2009; Crocetti et al., 2016). In een positieve ouder-adolescent relatie communiceren adolescenten vaak met hun ouders door te vertellen over hun dagelijkse activiteiten en het uiten van hun gevoelens en gedachten (Deković et al., 2004). Hoewel de ouder-adolescent relatie meestal positief is, kan een minder sterke band leiden tot problemen bij adolescenten. Bij een minder sterke ouder-adolescent relatie is er weinig emotionele binding en een hoge mate van conflicten (Deković, 1999). Een negatieve ouder-adolescent relatie is dan ook een risicofactor voor het ontstaan van internaliserende en externaliserende problemen bij adolescenten (Deković et al., 2003; Hartos & Power, 2000; Raja et al., 1992; Shek, 1997).

Het is belangrijk om te weten of ouders de problemen bij adolescenten herkennen om steun en hulp te bieden (Davidov & Grusec, 2006; Keller et al., 2003 Logan & King, 2001; Rickwood et al., 2007; Sayal et al., 2003). In het proces om bij de gezondheidszorg hulp te vragen voor de problemen van adolescenten, is de eerste stap dat ouders de problemen bij de adolescenten herkennen om vervolgens hulp te overwegen en uiteindelijk hulp te zoeken (Abera et al., 2015; Hawley & Weisz, 2003; Pavuluri et al., 1996). Wanneer blijkt dat bepaalde ouders de problemen niet herkennen, kunnen zij voortaan preventief ondersteund worden bij het signaleren van problemen. Dit kan het geval zijn bij ouders die zelf problemen hebben, waardoor waarneming van problemen ingewikkelder is (Munakata et al., 2012; Sobanski et al., 2010; Zelazo et al., 2008). Door problemen tijdig te signaleren, kunnen interventies ingezet worden, zodat er een verhoogde kans is op herstel of verbetering (Law et al., 2005; Serna et al., 2000).

Perceptie

De perceptie van ouders over de gedragsproblemen bij adolescenten is een belangrijke factor voor de vroege signalering van problemen (Abera et al., 2015). De perceptie wordt beïnvloed door interne representaties die gaan over het beeld van het zelf, anderen en de wereld (Bowlby, 1969). Interne representaties zijn gedachten, gevoelens, algemene verwachtingen, hoop en ideeën over de desbetreffende persoon (Bowlby, 1969; Hall et al., 2015). De manier waarop ouders de problemen van de adolescent zien, wordt aangeduid als ouderperceptie. Adolescenten hebben ook zicht op de eigen problematiek, wat zelfperceptie wordt genoemd. Uit zelfrapportages blijkt dat adolescenten en ouders het vaak niet eens zijn over de aanwezigheid van problemen en/of de ernst van deze problematiek (Achenback et al.,

1987; Ferdinand et al., 2004; Ferdinand et al., 2006; Handwerk et al., 1999; Wicks-Nelson & Israel, 2006).

De verschillen in ouder- en adolescentrapportage kunnen verklaard worden door het ontwikkelingsniveau, de psychopathologie, de lagere sensitiviteit van ouders, en het geslacht en de leeftijd van adolescenten (Davidov & Grusec, 2006; Kroes et al., 2000; Rey et al., 1992; Salbach-Andrae et al., 2009; Youngstrom et al., 2000). De aard van de problematiek heeft ook invloed op de verschillen in rapportages, omdat externaliserende problemen voor ouders gemakkelijker te observeren zijn dan internaliserende problemen (De Los Reyes & Kazdin, 2005; Kroes et al., 2000). Dit onderzoek richt zich op de internaliserende en externaliserende problemen van adolescenten om te weten welk gedrag als probleemgedrag wordt gezien door ouders en adolescenten.

Rapportage Internaliserende Problemen

Adolescenten kunnen internaliserende of externaliserende problematiek vertonen. Internaliserende problemen kenmerken zich door symptomen die naar binnen zijn gericht en verborgen lijken te zijn, waarbij er een overcontrole van emoties is (Keenan & Hipwell, 2005; Mesman et al., 2001; Santrock, 2004). Depressie en angststoornissen zijn voorbeelden van internaliserende problematiek (Achenbach & McConaughy, 1992; Wicks-Nelson & Israel, 2006). Angstige of depressieve gevoelens worden nauwelijks geuit, waardoor internaliserende problematiek voor de omgeving, zoals de ouders, minder opvalt (Keenan & Hipwell, 2005).

Bij internaliserende problemen worden adolescenten als geschikte informant beschouwd vanwege de symptomen die vaak niet of moeilijk te observeren zijn (Keenan & Hipwell, 2005). Adolescenten hebben voldoende competenties om hun emotionele, psychische en gedragsproblemen te beoordelen (Becker et al., 2004; Broberg et al., 2001; Heyerdahl et al., 2004). Over het algemeen zijn er veel verschillen in de ouder- en adolescentperceptie bij de beoordeling van internaliserende problemen, want het blijkt dat adolescenten meer problemen rapporteren dan hun ouders (Barker et al., 2007; Berg-Nielsen et al., 2003; Ferdinand et al., 2004; Frank et al., 2000; Waters et al., 2003). Het verschil in rapportages kan verklaard worden door de internaliserende problemen die door ouders minder goed worden herkend (De Los Reyes & Kazdin, 2005; Keenan & Hipwell, 2005; Salbach-Andrea et al., 2009; Smith, 2007).

Rapportage Externaliserende Problemen

Bovendien kunnen adolescenten externaliserende problemen vertonen. Externaliserende problemen zijn meer naar buiten gericht en duidelijk zichtbaar (Mesman et al., 2001; Santrock, 2004). Deze problemen omvatten onder meer ongehoorzaam, agressief,

oppositieel, delinquent en hyperactief gedrag. (Mesman et al, 2001; Wicks-Nelson & Israel, 2006). Desondanks zijn er ook externaliserende problemen die moeilijk zichtbaar zijn, omdat problemen op het gebied van antisociaal gedrag vooral plaatsvinden buiten het zicht van volwassenen, wat het voor ouders lastig maakt om dit gedrag te signaleren (Achenback et al., 1987, De Los Reyes & Kazdin, 2005; Kroes et al., 2000). Zo zien ouders niet snel wanneer adolescenten stelen of vechten (Berg-Nielsen et al., 2003).

Uit onderzoek blijkt dat adolescenten met externaliserende problemen, zoals Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD), Oppositional Defiant Disorder (ODD) en Conduct Disorder (CD), minder geschikt zijn als informant dan hun ouders wanneer het bijvoorbeeld gaat om de rapportage van hun eigen tegendraadse gedrag (Jensen et al., 1999; Loeber, 1991). Het onderzoek van Loeber (1991) heeft aangetoond aan dat adolescenten de neiging hebben om hun eigen antisociale gedrag niet te rapporteren. Over het algemeen is de uiting van externaliserende problemen expressief, waardoor ouders beter in staat zijn om deze problemen te herkennen bij adolescenten. Desondanks hebben adolescenten de neiging om minder externaliserende problemen te rapporteren, waardoor er veel verschillen zullen zijn in de ouder- en zelfperceptie.

Internaliserende Ouderproblemen

Wanneer ouders problemen vertonen, heeft dat invloed op de manier waarop zij het gedrag van hun kind waarnemen (Anthony, 1983; Forehand et al., 1986; Patterson, 1982). Zo heeft een moeder met een depressie vaak negatieve percepties van de adolescent. Zij ziet het gedrag meer negatief en afwijkend dan dat in werkelijkheid het geval is (Breslau et al., 1988; Conrad, 1989; Johnston & Short, 1993; Webster-Stratton & Hammand, 1988). Daarnaast blijkt dat moeders met internaliserende problemen, angst en depressie, meer symptomen rapporteren dan hun adolescenten (Berg-Nielsen et al., 2003; BriggsGowan et al., 1996). Deze onderzoeken laten zien dat de internaliserende ouderproblemen een negatieve invloed hebben op de ouderperceptie. De negatieve ouderperceptie kan ertoe leiden dat ouders meer problemen rapporteren dan adolescenten zelf. Door de internaliserende ouderproblemen kunnen er meer verschillen zijn in de ouder- en adolescentrapportage.

Externaliserende Ouderproblemen

Er is weinig literatuur bekend of, en in hoeverre externaliserende ouderproblemen de ouderperceptie over de problemen van adolescenten beïnvloedt. Ouders met externaliserende problemen, zoals ADHD, ervaren vaak moeilijkheden in de executieve functies (Martínez et al., 2016; Sobanski et al. 2010). De executieve functies zijn hersenprocessen die gedragingen, gedachten en emoties aansturen (Munakata et al., 2012; Zelazo et al., 2008). Moeilijkheden in

de hersenprocessen emotieregulatie en inhibitie maken het voor ouders voornamelijk lastig om de problematiek bij adolescenten te herkennen. Voor deze ouders is het lastig om emoties te herkennen en alert te zijn op (probleem)gedragingen zonder afgeleid te worden door prikkels vanuit de omgeving of zichzelf (Martel et al., 2007; Munakata et al., 2012; Sobanski et al., 2010; Zelazo et al., 2008). Door zwakke executieve functies bij ouders met externaliserende problemen, kunnen zij minder problemen signaleren dan adolescenten, wat ervoor kan zorgen dat er meer verschillen zijn in de ouder- en adolescentrapportage.

In dit onderzoek is het vernieuwend dat gedragsproblemen van ouders wordt onderscheiden in internaliserende en externaliserende problemen, ook wel de moderators genoemd. Dit onderzoek laat, in vergelijking tot eerdere onderzoeken, zien in hoeverre de aard van de problematiek van ouders invloed heeft op het wel of niet herkennen van internaliserende en externaliserende problemen van adolescenten.

Onderzoeksvraag en Hypothesen

Dit onderzoek richt zich op de volgende onderzoeksvraag: ‘Is er een verband tussen de problemen die ouders rapporteren over de adolescent en de rapportage van adolescenten, en is deze relatie anders wanneer ouders zelf problemen ervaren?’. Door de verschillen in zichtbaarheid van internaliserende en externaliserende problematiek is de hypothese: ouders herkennen externaliserende problemen bij adolescenten en signaleren internaliserende problematiek in mindere mate, maar er is nog wel een samenhang tussen de ouder- en zelfperceptie (Barker et al., 2007; Berg-Nielsen et al., 2003; Ferdinand et al., 2004; Smith, 2007). Bovendien wordt door de negatieve invloed van de ouderproblemen op de ouderperceptie de volgende hypothese verwacht: de ouderperceptie wordt negatief beïnvloed door eigen internaliserende en externaliserende ouderproblemen wat ook het verband tussen ouderperceptie en zelfperceptie minder sterk maakt (Johnston & Short, 1993; Munakata et al., 2012; Sobanski et al. 2010).

Methode

Procedure

Dit onderzoek was onderdeel van een groter onderzoek genaamd InTransition (Donker et al., 2020). Het onderzoek In Transition bestond in totaal uit vier waves. Voor dit onderzoek werd enkel data uit de eerste wave gebruikt, die in het najaar van 2019 was verzameld. De ouders en adolescenten waren gevraagd via de scholen en het netwerk van de onderzoekers om vragenlijsten in te vullen. Voorafgaand waren ouders en adolescenten voorzien van informatie met betrekking tot het onderzoek en hadden zij toestemming gegeven middels informed consent.

Participanten

In dit onderzoek werd gebruik gemaakt van de dataset uit de eerste wave die bestond uit een steekproef van 241 adolescenten en één van hun ouders (Donker et al., 2020). De gemiddelde leeftijd van de adolescenten was 11.6 jaar ($SD = 0.50$) waarvan 50% meisjes en 49.2% jongens. De ouders hadden een gemiddelde leeftijd van 44.3 jaar en 85% waren moeders. Het familie inkomen en de sociaal economische status (SES) die de ouders en adolescenten zichzelf toeschreven waren uiteenlopend. De mediaan van het netto maand inkomen is 4000-4500 p.m. ($SD = 4.44$, ongeveer 2220 euro). Het gemiddelde van de SES zat op 7.71 ($SD = 1.12$) voor de adolescenten en het gemiddelde voor de ouders was 7.59 ($SD = 1.27$).

Meetinstrumenten

Ouderperceptie

De perceptie van ouders op de problemen van de adolescent was gemeten met de vragenlijst Child Behavior Checklist (CBCL; Verhulst et al., 1996). De CBCL was door één van de ouders ingevuld om de mate waarin externaliserende en internaliserende psychopathologie bij de adolescent voorkomt, te beoordelen. Voor dit onderzoek werden twee schalen van de CBCL gebruikt, namelijk de internaliserende en externaliserende problemen. Binnen de schaal internaliserende problemen (31 items) was een uitspraak bijvoorbeeld: *‘huilt veel’*. Eén uitspraak van de 34 items die behoren tot externaliserende problemen was: *‘Drinkt alcohol zonder toestemming’*. De uitspraken werden op basis van drie antwoordmogelijkheden beoordeeld, namelijk: 1) niet van toepassing, 2) soms of een beetje van toepassing en 3) duidelijk of vaak van toepassing. De internaliserende schaal van CBCL had een hoge mate van betrouwbaarheid ($\alpha = .85$). Ook was de betrouwbaarheid hoog voor de externaliserende schaal van de CBCL ($\alpha = .87$). De validiteit van de CBCL was goed (Egberink et al., 1999).

Zelfperceptie

De perceptie van de adolescent over de eigen problemen was onderzocht met behulp van de vragenlijsten Revised Child Anxiety and Depression Scale (RCADS) en Youth Self Report (YSR) (RCADS; Chorpita et al., 2005; YSR; Verhulst et al., 1997). De vragenlijst RCADS beoordeelde de internaliserende problemen en de YSR beoordeelde de externaliserende problemen van de adolescent. De adolescent beoordeelde zijn eigen internaliserende en externaliserende problemen door de uitspraken in de vragenlijsten te beantwoorden met 1). niet van toepassing, 2). soms of een beetje van toepassing en 3). duidelijk of vaak van toepassing. Voor dit onderzoek werden alle subschalen van RCADS

gebruikt en samengevoegd tot internaliserende problemen. Ditzelfde gold ook voor YRS waarbij de subschalen werden samengevoegd als externaliserende problemen. De RCADS bevatte in totaal 47 items en een uitspraak was bijvoorbeeld: *'Ik maak me zorgen dat ik misschien stom lijk'*. Een uitspraak van YSR (40 items) is: *'Ik schreeuw en gil veel'*. De RCADS kende een hoge mate van betrouwbaarheid ($\alpha = .93$) en validiteit was beoordeeld als goed (Chorpita et al., 2005). De YSR had ook een hoge mate van betrouwbaarheid ($\alpha = .85$) en de validiteit was voldoende (Egberink et al., 1999).

Ouderproblemen

Voor het onderzoek van de perceptie die ouders over zichzelf hebben als het gaat om hun internaliserende en externaliserende problemen, werd de vragenlijst Adult Problem Behavior Self-Report (ASR) ingezet (ASR; Achenbach & Rescorla, 2003). Deze vragenlijst beoordeelde de mate van internaliserend en externaliserend probleemgedrag van ouders. Voor dit onderzoek werden alle subschalen die behoren tot de schaal internaliserend gedrag gebruikt en samengevoegd als internaliserende problemen wat in totaal 39 items bevatte. Binnen de schaal internaliserend gedrag werd bijvoorbeeld de volgende uitspraak voorgelegd: *'Ik voel me eenzaam'*. De subschalen die vielen onder externaliserend gedrag werden samengevoegd tot externaliserende problemen. De externaliserende schaal bevatte in totaal 35 items en een uitspraak uit deze schaal was: *'Ik maak veel ruzie'*. De uitspraken werden beoordeeld op basis van drie antwoordmogelijkheden, namelijk: 1) niet van toepassing, 2) soms of een beetje van toepassing en 3) duidelijk of vaak van toepassing. De ASR had een hoge mate van betrouwbaarheid voor de internaliserende schaal ($\alpha = .88$) en externaliserende schaal ($\alpha = .79$). De validiteit van ASR werd beoordeeld als goed (de Vries et al., 2020).

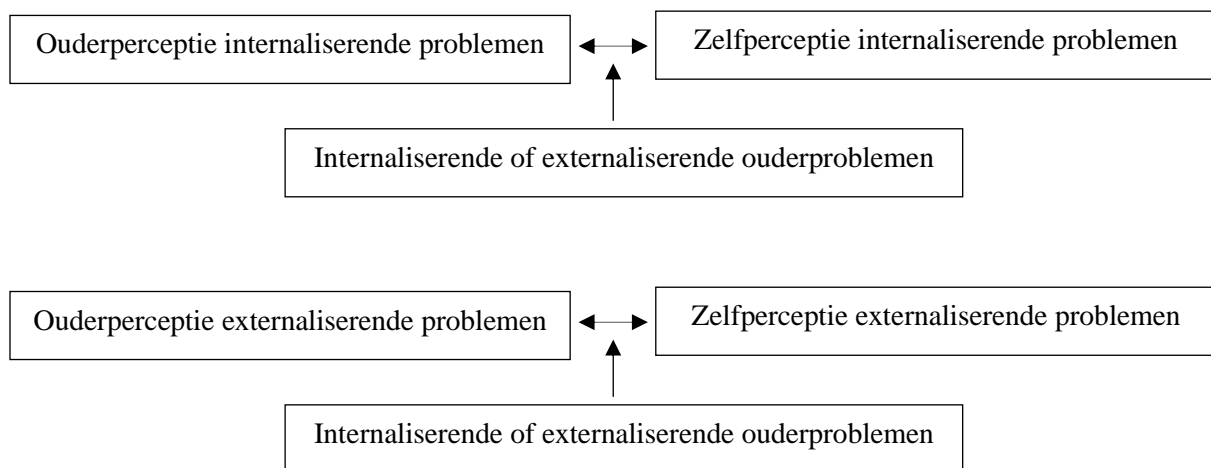
Analyseplan

Voor dit onderzoek werd een correlatie-analyse uitgevoerd om de samenhang tussen ouderperceptie en zelfperceptie van internaliserende en externaliserende problemen van de adolescenten te onderzoeken. De assumpties van een correlatie-analyse bestaan uit: afwezigheid van uitschieters en multicollineariteit, homoscedasticiteit en normaal verdeelde residuen. Deze analyses werden met SPSS Statistics 27 uitgevoerd. Vervolgens werden er vier aparte moderatieanalyses in SPSS uitgevoerd met PROCESS 3.5.2 om te bekijken of de eigen problemen van ouders invloed hadden op het verband tussen de ouder- en zelfperceptie. Figuur 1 verduidelijkt de vier moderatieanalyses in een schematische weergave. In de eerste moderatieanalyse werd gekeken of het verband tussen internaliserende ouderperceptie en internaliserende zelfperceptie sterker of zwakker werd wanneer ouders internaliserende problemen vertonen. In de tweede moderatieanalyse werd onderzocht of de ouderperceptie en

zelfperceptie van internaliserende problemen gemodereerd werd door externaliserende ouderproblemen. Voor de derde en vierde moderatieanalyse waren de variabelen externaliserende ouderperceptie en zelfperceptie waarbij de internaliserende en externaliserende ouderproblemen de moderatoren waren.

Figuur 1

Moderatieanalyse tussen Ouderperceptie en Zelfperceptie gemodereerd door Ouderproblemen

Resultaten

Uit de data-inspectie bleken er 18 respondenten te zijn met missende waarden die uit het databestand zijn verwijderd, waardoor een steekproef van 223 ontstond. Vervolgens waren de assumpties van de correlatie-analyse gecontroleerd die bestaan uit de afwezigheid van uitschieters en multicollineariteit, homoscedasticiteit en normaal verdeelde residuen. De correlatie-analyses waren met en zonder uitschieters uitgevoerd. De uitschieters hadden geen wezenlijke invloed op de uitkomsten van de analyse, waardoor de uitschieters niet uit de data zijn verwijderd. De tweede assumptie multicollineariteit werd gecontroleerd met de VIF en Tolerance waarden. Om de homoscedasticiteit te beoordelen werd gekeken naar het spreidingsdiagram om te zien of de spreiding per x-waarde ongeveer gelijk bleef. Voor de laatste assumptie om de normaal verdeelde residuen te beoordelen, werd gekeken naar de frequentieverdeling. Ondanks de aanwezigheid van uitschieters is voldaan aan de assumpties voor de correlatie-analyse.

Beschrijvende statistieken

De beschrijvende statistieken van dit onderzoek zijn te vinden in tabel 1. Het gemiddelde van de ouderperceptie en zelfperceptie over internaliserende problemen lag hoger

dan het gemiddelde over externaliserende problemen. Daarnaast lag het gemiddelde van de zelfperceptie van zowel internaliserende als externaliserende problemen hoger dan de ouderperceptie op deze problemen. Over het algemeen waren de scores bij ouders en adolescenten laag, wat betekent dat er weinig internaliserende en externaliserende problemen gerapporteerd worden. De range in de scores waren klein wat laat zien dat er weinig variantie is in scores bij ouders en adolescenten.

Correlaties

In tabel 1 zijn de correlaties van dit onderzoek beschreven. De percepties van ouders en adolescenten over zowel internaliserende als externaliserende problemen hingen met elkaar samen. Deze twee verbanden over de ouder- en zelfperceptie van internaliserende en externaliserende problemen waren significant, positief en hadden een gemiddelde correlatie. Het verband tussen de ouderrapportage over internaliserende en externaliserende problemen was significant, positief en betreft een middelgrote correlatie. Ouders die meer internaliserende problemen rapporteerden, hadden ook meer externaliserende problemen gerapporteerd. Ditzelfde gold ook voor adolescenten waarbij het verband een gemiddelde correlatie had. Ouders die meer internaliserende problemen over zichzelf bevonden, rapporteerden ook meer eigen externaliserende problemen. Dit verband was significant, positief en middelgroot. Bovenstaande correlaties lieten zien dat de rapportages redelijk met elkaar overeenkomen.

Tabel 1*Beschrijvende Statistieken en Correlaties van Ouderperceptie, Zelfperceptie en Ouderproblemen*

Variabele	<i>M</i>	<i>SD</i>	Bereik	1	2	3	4	5	6
1. Ouderperceptie internaliserende problemen	1.17	0.17	1.00 – 2.00	-					
2. Ouderperceptie externaliserende problemen	1.09	0.13	1.00 – 1.94	.509**	-				
3. Zelfperceptie internaliserende problemen	1.47	0.31	1.00 – 2.40	.391**	.086	-			
4. Zelfperceptie externaliserende problemen	1.23	0.17	1.00 – 1.86	.202**	.371**	.368**	-		
5. Internaliserende ouderproblemen	1.19	0.18	1.00 – 2.33	.457**	.274**	.167*	.224**	-	
6. Externaliserende ouderproblemen	1.12	0.11	1.00 – 1.69	.273**	.395**	.136*	.222**	.597**	-

* $p < .05$. ** $p < .01$.

Moderatieanalyse

De resultaten van de vier moderatieanalyses zijn zichtbaar in figuur 2. In de eerste moderatieanalyse waarbij de ouderperceptie en zelfperceptie van internaliserende problemen werd gemodereerd door internaliserende ouderproblemen, was alleen een positief, significant verband tussen ouderperceptie en zelfperceptie van internaliserende problemen. Wanneer ouders meer internaliserende problemen rapporteerden, bleek dat adolescenten ook meer internaliserende problemen rapporteerden.

Naast het directe effect, had de moderator externaliserende ouderproblemen in de tweede moderatieanalyse een significant, negatief effect op het verband tussen de ouderperceptie en zelfperceptie van internaliserende problemen. Dit negatieve effect betekende dat wanneer ouders meer externaliserende problemen hadden, de samenhang tussen ouders en adolescenten lager was. Ondanks dat er minder overeenstemming was in de ouder- en adolescentrapportage, bleef het verband positief, maar enkel minder sterk.

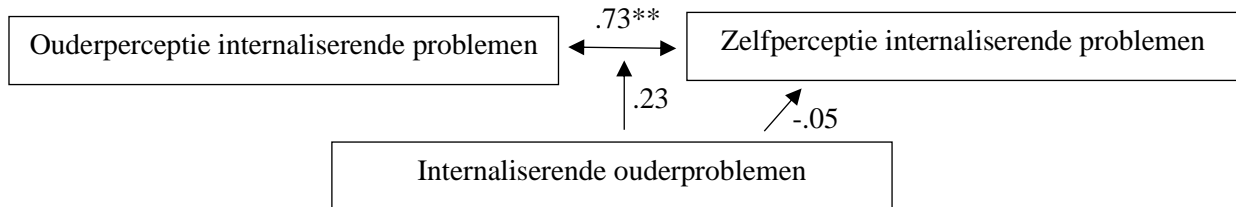
In de derde moderatieanalyse werd gekeken naar de samenhang tussen de ouderperceptie en zelfperceptie van externaliserende problemen met als moderator de externaliserende ouderproblemen. Het directe effect was gevonden voor een positief verband tussen de ouderperceptie en zelfperceptie van externaliserende problemen. Dit effect liet zien dat wanneer ouders meer externaliserende problemen rapporteren over het gedrag van de adolescenten, de zelfrapportage van de adolescent over externaliserende problemen ook omhoog ging. Naast dit directe effect had de moderator externaliserende ouderproblemen een negatief effect op de samenhang tussen de ouderperceptie en zelfperceptie van externaliserende problemen. Op het moment dat ouders meer externaliserende problemen rapporteerden, bleek dat de samenhang in de rapportages tussen de ouders en adolescenten daalde. Ondanks dat er minder overeenstemming was tussen ouders en adolescenten, was de samenhang nog steeds positief maar minder sterk wanneer ouders meer eigen externaliserende problemen rapporteerden.

Tot slot was een moderatieanalyse uitgevoerd tussen de ouderperceptie en zelfperceptie van externaliserende problemen die gemodereerd werd door internaliserende ouderproblemen. Het tweede directe effect toonde aan dat als ouders meer internaliserende problemen hadden, de zelfperceptie van externaliserende problemen omhoog ging. Als ouders meer internaliserende problemen rapporteerden, rapporteerden adolescenten meer externaliserende problemen.

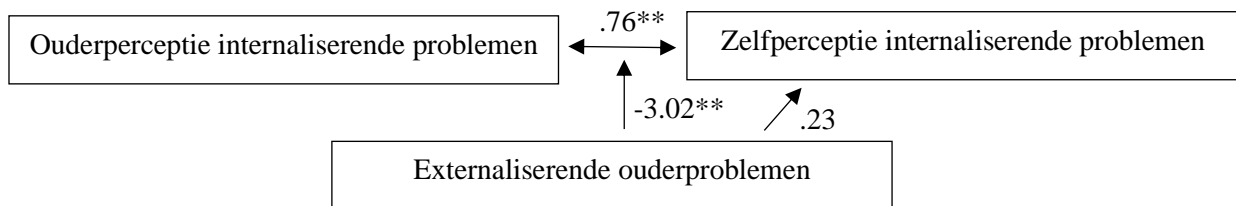
Figuur 2

Resultaten Moderatieanalyses tussen Ouderperceptie en Zelfperceptie gemodereerd door internaliserende of externaliserende Ouderproblemen

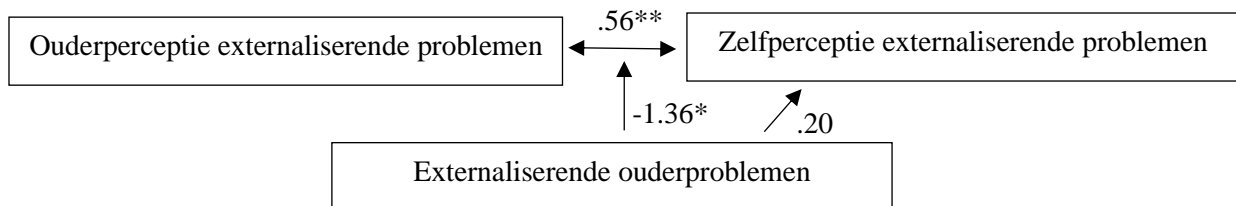
1

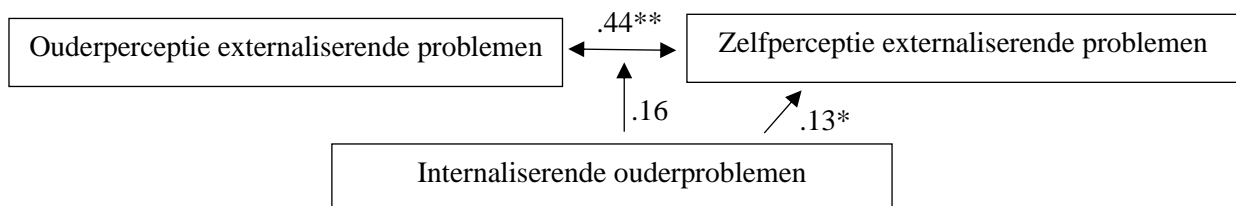
2

3

4

* $p < .05$. ** $p < .01$.

Discussie

Het doel van dit onderzoek is om zicht te krijgen op de verschillen in de zelfrapportage van ouders en adolescenten over de internaliserende en externaliserende problemen van adolescenten, en of de internaliserende en externaliserende ouderproblemen invloed hebben op dit verband. Het is waardevol om te onderzoeken of ouders de problematiek van

adolescenten signaleren, zodat zij een eerste stap in het hulpverleningstraject kunnen zetten (Abera et al., 2015; Pavuluri et al., 1996). Wanneer problemen moeilijk gesignaleerd worden, is het belangrijk om ouders in het vervolg preventief te ondersteunen, zodat problemen opgemerkt worden en adequate zorg ingezet kan worden om de problematiek te minimaliseren en/of te verhelpen (Law et al., 2005; Serna et al., 2000).

Uit de analyses blijken de directe effecten positief te zijn. Wanneer ouders meer internaliserende problemen rapporteren over het gedrag van adolescenten, rapporteren de adolescenten ook meer internaliserend gedrag over zichzelf. Ditzelfde geldt ook voor externaliserende problemen. Uit de analyse is een opvallend resultaat naar voren gekomen waaruit blijkt dat wanneer de internaliserende ouderproblemen omhoog gaan, de adolescenten meer externaliserende problemen rapporteren. Deze uitkomst komt niet overeen met de opgestelde hypothesen, omdat de aard van de problematiek anders is voor ouders en adolescenten. Een verklaring voor dit opvallende resultaat kan zijn dat adolescenten gevoelens van wrok ervaren door zwak functionerende ouders, weinig ouderlijk toezicht en zwakke sociale vaardigheden als gevolg van het sociale isolement van ouders (Emde et al., 1986; Gelfand et al., 1986; Gelfand & Teti, 1990). Het sociale isolement kan ten grondslag liggen aan de aard van de problematiek, waarin de gedragingen naar binnen zijn gekeerd (Keenan & Hipwell, 2005; Mesman et al., 2001; Santrock, 2004).

Naast de directe effecten, blijkt uit de moderatieanalyses dat enkel de externaliserende ouderproblemen invloed hebben op het directe verband. Wanneer ouders externaliserende problemen hebben, wordt het verband tussen de ouderperceptie en zelfperceptie zwakker bij zowel internaliserende als externaliserende problemen.

Internaliserende Problemen

Uit de resultaten blijkt dat de samenhang tussen de percepties van ouders en adolescenten over internaliserende problemen positief is. Dit resultaat komt overeen met de opgestelde hypothese waarin wordt verwacht dat ouders de internaliserende problemen van adolescenten herkennen, maar in mindere mate door moeilijkheden in de zichtbaarheid van de problematiek. Ondanks de verwachte moeilijkheid in zichtbaarheid van internaliserende problemen, zijn er veel overeenkomsten in de percepties van ouders en adolescenten. De uitkomsten laten zien dat wanneer ouders meer internaliserende problemen rapporteren, de adolescenten ook meer internaliserende problemen rapporteren. Ondanks de aard van de problematiek blijken er dus veel overeenkomsten te zijn tussen de ouder- en adolescentenrapportage. Geconcludeerd kan worden dat ouders relatief goed op de hoogte zijn van de internaliserende problemen bij adolescenten.

Externaliserende Problemen

Uit de resultaten wordt duidelijk dat er een positief verband is tussen ouderperceptie en zelfperceptie over externaliserende problemen. Dit betekent dat als ouders meer externaliserende problemen rapporteren, adolescenten ook meer externaliserende problemen rapporteren. Het positieve verband komt overeen met de verwachte hypothese waarin gesteld wordt dat ouders de externaliserende problemen van adolescenten herkennen. Het verband laat zien dat er tussen ouders en adolescenten veel overeenkomsten zijn in de rapportage van externaliserende problemen. Dit kan te maken hebben met de grote mate zichtbaarheid wat over het algemeen geldt voor deze problematiek (Mesman et al., 2001; Santrock, 2004). Hieruit kan afgeleid worden dat het antisociale gedrag een minder grote rol speelt in het moeilijk herkennen van deze problematiek.

Uit de analyses komt naar voren dat het verschil in sterkte van het verband tussen internaliserende en externaliserende problemen aanzienlijk klein is. Hieruit kan opgemaakt worden dat aard van de problematiek vrijwel geen invloed heeft op de sterkte van het verband tussen ouderperceptie en zelfperceptie.

Ouderproblemen

De resultaten laten zien dat externaliserende ouderproblemen een positief effect hebben op het verband tussen de ouderperceptie en zelfperceptie over zowel internaliserende als externaliserende problemen. Deze resultaten komen overeen met de verwachte hypothese dat externaliserende ouderproblemen de ouderperceptie over internaliserende en externaliserende problemen negatief beïnvloeden, waardoor het verband tussen ouderperceptie en zelfperceptie zwakker wordt. Door externaliserende ouderproblemen wordt de ouderperceptie negatief beïnvloed wat te maken kan hebben met moeilijkheden in de sensitiviteit van ouders (Davidov & Grusec, 2006). Ouders met externaliserende problemen hebben meer moeite om de signalen van problemen op te merken (Martel et al., 2007; Zelazo et al., 2008).

Beperkingen

Het huidige onderzoek kent een aantal beperkingen die belangrijk zijn voor het interpreteren van de resultaten. Voor de analyses zijn vier vragenlijsten gebruikt waarbinnen ouders en adolescenten weinig problemen rapporteren. De lage score laat zien dat ouders en adolescenten in de steekproef weinig problematiek hebben, waardoor er mogelijk ook minder verschillen zijn gevonden tussen de ouderperceptie en zelfperceptie.

Een tweede beperking in dit onderzoek is dat de ouders in de steekproef voornamelijk uit moeders bestonden, waardoor de resultaten minder goed te generaliseren zijn naar de

Nederlandse samenleving. Er zijn onderzoeken waaruit blijkt dat de perceptie tussen vaders en moeders verschillend is (Seiffge-Krenke & Kollmar, 1998). Moeders rapporteren vaak meer problemen bij adolescenten dan vaders. Een verklaring voor dit verschil is dat de band tussen moeders en adolescenten sterker is dan voor vaders. Moeders brengen meer tijd door met adolescenten, waardoor adolescenten meer informatie geven over de dagelijkse activiteiten en het gedrag dan tegen vaders (Almeida & Galambos, 1991). Dit kan ertoe leiden dat de resultaten van dit onderzoek mogelijk een overschatting zijn en geen representatief beeld weergeven.

Tenslotte zijn in er dit onderzoek enkel vragenlijsten gebruikt, waardoor er een kans bestaat dat ouders en adolescenten onder of over rapporteren. Observaties kunnen een goede aanvulling zijn om te zien welke problemen bij adolescenten door een professional worden gesignaleerd en in hoeverre dit overeenkomt met de ouder- en adolescentrapportage.

Voor vervolgonderzoek is het belangrijk om de ouder-adolescent relatie te onderzoeken. Deze relatie is veelzeggend over de mate waarin ouders op de hoogte zijn van de problematiek van adolescenten (Deković et al., 2004). Bij een positieve ouder-adolescent relatie kan het voor ouders makkelijker zijn om problemen te signaleren.

Aanbevelingen

Vanuit de resultaten volgt de aanbeveling dat zowel ouders als adolescenten volwaardige informanten zijn voor onderzoek en behandeling. Door de vele overeenkomsten over de aard en ernst van de problematiek, is het voldoende om alleen de ouder of adolescent te benaderen als informant. Deze overeenkomsten zijn gunstig voor de ontwikkeling van adolescenten, omdat de prognoses van behandelingen, die eventueel nodig zijn om problemen te behandelen, positief zijn (Ferdinand et al., 2006).

Verder is het van belang om oplettend te zijn wanneer ouders internaliserende problemen vertonen. Het is belangrijk om in de gaten te houden dat ouders en adolescenten niet teveel van elkaar verwijderd raken door het isolement van ouders. Door het contact tussen ouders en adolescenten te bevorderen, wordt de relatie minder afstandelijk wat de externaliserende problematiek doet minderen (Deković et al, 2004; Hartos & Power, 2000).

Tot slot is het zinvol om alert te zijn wanneer ouders externaliserende problemen hebben aangezien deze problematiek de ouderperceptie negatief beïnvloedt. Door de externaliserende problemen is het voor ouders lastig om vanuit hun eigen problematiek waarin drukte en expressief gedrag een rol spelen, oog te hebben voor de problemen van de adolescent (Munakata et al., 2012; Zelazo et al., 2008). Gezien het feit dat het om een klein effect gaat, wordt aanbevolen dat leerkrachten hen mogelijk wijst op de problemen van

adolescenten. Leerkrachten hebben zicht op de ontwikkeling van adolescenten, waardoor zij ook een rol kunnen spelen in de signalering van problemen.

Kortom, de bevindingen van dit onderzoek laten zien dat er tussen ouders en adolescenten overeenstemming is over de aard en ernst van de problematiek. Enkel externaliserende ouderproblemen zorgen voor minder overeenstemming over de problemen. Verder kan internaliserende ouderproblemen ervoor zorgen dat adolescenten meer externaliserende problemen laten zien.

Literatuur

- Abera, M., Robbins, J. M., & Tesfaye, M. (2015). Parents' perception of child and adolescent mental health problems and their choice of treatment option in southwest Ethiopia. *Child and adolescent psychiatry and mental health*, 9(1), 1-11. <https://doi.org/10.1186/s13034-015-0072-5>
- Achenbach, T. M., & McConaughy, S. H. (1992). Taxonomy of internalizing disorders of childhood and adolescence. In W. M. Reynolds (Ed). *Internalizing disorders in children and adolescents*. John Wiley & Sons.
- Achenbach, T. M., McConaughy, S. H., & Howell, C. T. (1987). Child/adolescent behavioral and emotional problems: Implications of cross-informant correlations for situational specificity. *Psychological bulletin*, 101(2), 213-232. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.101.2.213>
- Achenbach T.M. & Rescorla L.A, (2003). *Manual for the ASEBA adult forms and profiles*. Research Center for Children, Youth, and Families, University of Vermont.
- Almeida, D. M., & Galambos, N. L. (1991). Examining father involvement and the quality of father-adolescent relations. *Journal of research on adolescence*, 1(2), 155-172. https://doi.org/10.1207/s15327795jra0102_3
- Anthony, E. J. (1983). An overview of the effects of maternal depression on the infant and child. In H. L. Morrison (Ed.). *Children of depressed parents*. Grune and Stratton.
- Barker, E. T., Bornstein, M. H., Putnick, D. L., Hendricks, C., & Suwalsky, J. T. (2007). Adolescent-mother agreement about adolescent problem behaviors: Direction and predictors of disagreement. *Journal of youth and adolescence*, 36(7), 950-962. <https://doi.org/10.1007/s10964-006-9164-0>
- Becker, A., Hagenberg, N., Roessner, V., Woerner, W., & Rothenberger, A. (2004). Evaluation of the self-reported SDQ in a clinical setting: Do self-reports tell us more than ratings by adult informants?. *European child & adolescent psychiatry*, 13(2), 17-24. <https://doi.org/10.1007/s00787-004-2004-4>
- Berg-Nielsen, T. S., Vika, A., & Dahl, A. A. (2003). When adolescents disagree with their mothers: CBCL-YSR discrepancies related to maternal depression and adolescent self-esteem. *Child: care, health and development*, 29(3), 207-213. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2214.2003.00332.x>
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss, Vol 1: Attachment*. Basic Books.

- Birditt, K. S., Miller, L. M., Fingerman, K. L., & Lefkowitz, E. S. (2009). Tensions in the parent and adult child relationship: Links to solidarity and ambivalence. *Psychology and aging, 24*(2), 287–295. <https://doi.org/10.1037/a0015196>
- Breslau, N., Davis, G. C., & Prabucki, K. (1988). Depressed mothers as informants in family history research- are they accurate?. *Psychiatry research, 24*(3), 345-359. [https://doi.org/10.1016/0165-1781\(88\)90115-1](https://doi.org/10.1016/0165-1781(88)90115-1)
- Briggs-Gowan, M. J., Carter, A. S., & Schwab-Stone, M. (1996). Discrepancies among mother, child, and teacher reports: Examining the contributions of maternal depression and anxiety. *Journal of abnormal child psychology, 24*(6), 749-765. <https://doi.org/10.1007/BF01664738>
- Broberg, A. G., Ekeröth, K., Gustafsson, P. A., Hansson, K., Hägglöf, B., Ivarsson, T., & Larsson, B. (2001). Self-reported competencies and problems among Swedish adolescents: A normative study of the YSR. *European child & adolescent psychiatry, 10*(3), 186-193. <https://doi.org/10.1007/s007870170025>
- Chorpita, B. F., Moffitt, C. E., & Gray, J. (2005). Psychometric properties of the revised child anxiety and depression scale in a clinical sample. *Behaviour research and therapy, 43*(3), 309-322. <https://doi.org/10.1016/j.brat.2004.02.004>
- Conrad, M., & Hammen, C. (1989). Role of maternal depression in perceptions of child maladjustment. *Journal of consulting and clinical psychology, 57*(5), 663. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.57.5.663>
- Crocetti, E., Van der Graaff, J., Moscatelli, S., Keijsers, L., Koot, H. M., Rubini, M., Meeus, W., & Branje, S. (2016). A longitudinal study on the effects of parental monitoring on adolescent antisocial behaviors: The moderating role of adolescent empathy. *Frontiers in psychology, 7*(3). <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.01726>
- Davidov, M., & Grusec, J. E. (2006). Untangling the links of parental responsiveness to distress and warmth to child outcomes. *Child development, 77*(1), 44-58. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2006.00855.x>
- De Los Reyes, A., & Kazdin, A. E. (2005). Informant discrepancies in the assessment of childhood psychopathology: A critical review, theoretical framework, and recommendations for further study. *Psychological bulletin, 131*(4), 483-509. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.131.4.483>
- Deković, M. (1999). Risk and protective factors in the development of problem behavior during adolescence. *Journal of youth and adolescence, 28*(6), 667-685. <https://doi.org/10.1023/A:1021635516758>

- Deković, M., Buist, K. L., & Reitz, E. (2004). Stability and changes in problem behavior during adolescence: Latent growth analysis. *Journal of youth and adolescence, 33*(1), 1-12. <https://doi.org/10.1023/A:1027305312204>
- Deković, M., Wissink, I. B., & Meijer, A. M. (2004). The role of family and peer relations in adolescent antisocial behaviour: Comparison of four ethnic groups. *Journal of adolescence, 27*(5), 497-514. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2004.06.010>
- Deković, M., Janssens, J. M., & Van As, N. M. (2003). Family predictors of antisocial behavior in adolescence. *Family process, 42*(2), 223-235. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2003.42203.x>
- De Vries, L. P., van de Weijer, M. P., Ligthart, L., Willemsen, G., Dolan, C. V., Boomsma, D. I., ... & Bartels, M. (2020). A Comparison of the ASEBA adult self report (ASR) and the brief problem monitor (BPM/18-59). *Behavior genetics, 50*, 363-373. <https://doi.org/10.1007/s10519-020-10001-3>
- Donker, M. H., Mastrotheodoros, S., & Branje, S. (2020). Development of parent-adolescent relationships during the COVID-19 pandemic: The role of stress and coping. *Department of youth and family, Utrecht University*. <https://doi.org/10.1037/dev0001212>
- Egberink, I.J.L., Leng, W.E. de, & Vermeulen, C.S.M. (25 mei 2021). COTAN 1999, Child Behavior Checklist. Bekeken via www.cotandocumentatie.nl
- Egberink, I.J.L., Leng, W.E. de, & Vermeulen, C.S.M. (25 mei 2021). COTAN 1999, Youth Self Report. Bekeken via www.cotandocumentatie.nl
- Emde, R. N., Harmon, R. J., & Good, W. V. (1986). Depressive feelings in children: A transactional model for research. *Depression in young people, 135-160*. Guilford.
- Ferdinand, R. F., van der Ende, J., & Verhulst, F. C. (2004). Parent-adolescent disagreement regarding psychopathology in adolescents from the general population as a risk factor for adverse outcome. *Journal of abnormal psychology, 113*(2), 198. <https://doi.org/10.1037/0021-843X.113.2.198>
- Ferdinand, R. F., van der Ende, J., & Verhulst, F. C. (2006). Prognostic value of parent-adolescent disagreement in a referred sample. *European child & adolescent psychiatry, 15*(3), 156-162. <https://doi.org/10.1007/s00787-005-0518-z>
- Forehand, R., Lautenschlager, G. J., Faust, J., & Graziano, W. G. (1986). Parent perceptions and parent-child interactions in clinic-referred children: A preliminary investigation of the effects of maternal depressive moods. *Behaviour research and therapy, 24*(1), 73-75. [https://doi.org/10.1016/0005-7967\(86\)90152-X](https://doi.org/10.1016/0005-7967(86)90152-X)

- Frank, S. J., Van Egeren, L. A., Fortier, J. L., & Chase, P. (2000). Structural, relative, and absolute agreement between parents' and adolescent inpatients' reports of adolescent functional impairment. *Journal of abnormal child psychology*, 28(4), 395-402. <https://doi.org/10.1023/A:1005125211187>
- Gelfand, D. M., & Teti, D. M. (1990). The effects of maternal depression on children. *Clinical psychology review*, 10(3), 329-353. [https://doi.org/10.1016/0272-7358\(90\)90065-I](https://doi.org/10.1016/0272-7358(90)90065-I)
- Gelfand, D. M., Ficula, T., & Zarbatany, L. (1986). Preventing children's behavior disorders. In B. Edelstein & L. Michelson (Eds.), *Handbook of prevention* (pp. 133-152). Plenum.
- Hall, R. A. S., Hoffenkamp, H. N., Tooten, A., Braeken, J., Vingerhoets, A. J. J. M., & Van Bakel, H. J. A. (2015). Longitudinal associations between maternal disrupted representations, maternal interactive behavior and infant attachment: A comparison between full-term and preterm dyads. *Child psychiatry & human development*, 46(2), 320-331. <https://doi.org/10.1007/s10578-014-0473-3>
- Handwerk, M. L., Larzelere, R. E., Soper, S. H., & Friman, P. C. (1999). Parent and child discrepancies in reporting severity of problem behaviors in three out-of-home settings. *Psychological assessment*, 11(1), 14. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.11.1.14>
- Hartos, J. L., & Power, T. G. (2000). Association between mother and adolescent reports for assessing relations between parent-adolescent communication and adolescent adjustment. *Journal of youth and adolescence*, 29(4), 441-450. <https://doi.org/10.1023/A:1005158425861>
- Hawley, K. M., & Weisz, J. R. (2003). Child, parent and therapist (dis) agreement on target problems in outpatient therapy: The therapist's dilemma and its implications. *Journal of consulting and clinical psychology*, 71(1), 62. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.71.1.62>
- Heyerdahl, S., Kvernmo, S., & Wichstrøm, L. (2004). Self-reported behavioural/emotional problems in Norwegian adolescents from multiethnic areas. *European child & adolescent psychiatry*, 13(2), 64-72. <https://doi.org/10.1007/s00787-004-0359-1>
- Jensen, P. S., Rubio-Stipec, M., Canino, G., Bird, H. R., Dulcan, M. K., Schwab-Stone, M. E., & Lahey, B. B. (1999). Parent and child contributions to diagnosis of mental disorder: Are both informants always necessary?. *Journal of the American academy of child & adolescent psychiatry*, 38(12), 1569-1579. <https://doi.org/10.1097/00004583-199912000-00019>

- Johnston, C., & Short, K. H. (1993). Depressive symptoms and perceptions of child behavior. *Journal of social and clinical psychology, 12*(2), 164-181.
<https://doi.org/10.1521/jscp.1993.12.2.164>
- Keenan, K., & Hipwell, A. E. (2005). Preadolescent clues to understanding depression in girls. *Clinical child and family psychology review, 8*(2), 89-105.
<https://doi.org/10.1007/s10567-005-4750-3>
- Keller, H., Lohaus, A., Völker, S., Elben, C., & Ball, J. (2003). Warmth and contingency and their relationship to maternal attitudes toward parenting. *The journal of genetic psychology, 164*(3), 275-292. <https://doi.org/10.1080/00221320309597984>
- Kroes, G., Veerman, J. W., & Bruyn, E. D. (2000). *Realiteit en vertekening bij het beoordelen van probleemgedrag van kinderen*. In *Jaarboek Ontwikkelingspsychologie, Orthopedagogiek en Kinderpsychiatrie 4* (pp. 87-118). Van Loghum
- Law, J., Garrett, Z., & Nye, C. (2005). Speech and language therapy interventions for children with primary speech and language delay or disorder. *Campbell systematic reviews, 1*(1), 1-85. <https://doi.org/10.4073/csr.2005.5>
- Loeber, R. (1991). Antisocial behavior: More enduring than changeable?. *Journal of the american academy of child & adolescent psychiatry, 30*(3), 393-397.
<https://doi.org/10.1097/00004583-199105000-00007>
- Logan, D. E., & King, C. A. (2001). Parental facilitation of adolescent mental health service utilization: A conceptual and empirical review. *Clinical psychology: science and practice, 8*(3), 319-333. <https://doi.org/10.1093/clipsy.8.3.319>
- Martel, M., Nikolas, M., & Nigg, J. T. (2007). Executive function in adolescents with ADHD. *Journal of the american academy of child & adolescent psychiatry, 46*(11), 1437-1444. <https://doi.org/10.1097/chi.0b013e31814cf953>
- Martínez, L., Prada, E., Satler, C., Tavares, M. C., & Tomaz, C. (2016). Executive dysfunctions: The role in attention deficit hyperactivity and post-traumatic stress neuropsychiatric disorders. *Frontiers in psychology, 7*, 1230.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.01230>
- Mesman, J., Bongers, I. L., & Koot, H. M. (2001). Preschool developmental pathways to preadolescent internalizing and externalizing problems. *The journal of child psychology and psychiatry and allied disciplines, 42*(5), 679-689.
<https://doi.org/10.1017/S0021963001007351>

- Munakata, Y., Snyder, H. R., & Chatham, C. H. (2012). Developing cognitive control: Three key transitions. *Current directions in psychological science, 21*(2), 71-77.
<https://doi.org/10.1177/0963721412436807>
- Patterson, G. R. (1982). *Coercive family process*. Castalia Publishing Company.
- Pavuluri, M. N., Luk, S. L., & McGee, R. O. B. (1996). Help-seeking for behavior problems by parents of preschool children: A community study. *Journal of the american academy of child & adolescent psychiatry, 35*(2), 215-222.
<https://doi.org/10.1097/00004583-199602000-00015>
- Raja, S. N., McGee, R., & Stanton, W. R. (1992). Perceived attachments to parents and peers and psychological well-being in adolescence. *Journal of youth and adolescence, 21*(4), 471-485. <https://doi.org/10.1007/BF01537898>
- Rey, J. M., Schrader, E., & Morris-Yates, A. (1992). Parent-child agreement on children's behaviours reported by the Child Behaviour Checklist (CBCL). *Journal of adolescence, 15*(3), 219-230. [https://doi.org/10.1016/0140-1971\(92\)90026-2](https://doi.org/10.1016/0140-1971(92)90026-2)
- Rickwood, D. J., Deane, F. P., & Wilson, C. J. (2007). When and how do young people seek professional help for mental health problems?. *Medical journal of Australia, 187*(S7), S35-S39. <https://doi.org/10.5694/j.1326-5377.2007.tb01334.x>
- Salbach-Andrae, H., Klinkowski, N., Lenz, K., & Lehmkuhl, U. (2009). Agreement between youth-reported and parent-reported psychopathology in a referred sample. *European child & adolescent psychiatry, 18*(3), 136-143. <https://doi.org/10.1007/s00787-008-0710-z>
- Santrock, J.W. (2004). *Adolescence*. McGraw-Hill
- Sayal, K., Taylor, E., & Beecham, J. (2003). Parental perception of problems and mental health service use for hyperactivity. *Journal of the american academy of child & adolescent psychiatry, 42*(12), 1410-1414. <https://doi.org/10.1097/00004583-200312000-00007>
- Seiffge-Krenke, I., & Kollmar, F. (1998). Discrepancies between mothers' and fathers' perceptions of sons' and daughters' problem behaviour: A longitudinal analysis of parent-adolescent agreement on internalising and externalising problem behaviour. *Journal of child psychology and psychiatry, 39*(5), 687-697.
<https://doi.org/10.1111/1469-7610.00368>
- Serna, L., Nielsen, E., Lambros, K., & Forness, S. (2000). Primary prevention with children at risk for emotional or behavioral disorders: Data on a universal intervention for head

- start classrooms. *Behavioral disorders*, 26(1), 70-84.
<https://doi.org/10.1177/019874290002600107>
- Shek, D. T. (1997). The relation of parent-adolescent conflict to adolescent psychological well-being, school adjustment, and problem behavior. *Social behavior and personality*, 25(3), 277-290. <https://doi.org/10.2224/sbp.1997.25.3.277>
- Smith, S. R. (2007). Making sense of multiple informants in child and adolescent psychopathology: A guide for clinicians. *Journal of psychoeducational assessment*, 25(2), 139-149. <https://doi.org/10.1177/0734282906296233>
- Sobanski, E., Banaschewski, T., Asherson, P., Buitelaar, J., Chen, W., Franke, B., Holtmann, M., Krumm, B., Sergeant, J., Sonuga-Barke, E., Stringaris, A., Taylor, E., Anney, R., Ebstein, R. P., Gill, M., Miranda, A., Mulas, F., Oades R. D., ... Faraone, S. V. (2010). Emotional lability in children and adolescents with attention deficit/hyperactivity disorder (ADHD): Clinical correlates and familial prevalence. *Journal of child psychology and psychiatry*, 51(8), 915-923.
<https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2010.02217.x>
- Verhulst, F. C., Van der Ende, J., & Koot, J. M. (1996). *Handleiding voor de CBCL/4-18*. Afdeling Kinder- en Jeugdpsychiatrie, Sophia Kinderziekenhuis/Academisch Ziekenhuis Rotterdam/Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Verhulst, F.C., van der Ende, J., & Koot, H.M. (1997). *Handleiding voor de Youth SelfReport (YSR) [Manual for the Youth Self-Report]*. Afdeling Kinder- en jeugdpsychiatrie, Sophia Kinderziekenhuis/Academisch Ziekenhuis Rotterdam/Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Waters, E., Stewart-Brown, S., & Fitzpatrick, R. (2003). Agreement between adolescent self-report and parent reports of health and well-being: Results of an epidemiological study. *Child: Care, health and development*, 29(6), 501-509.
<https://doi.org/10.1046/j.1365-2214.2003.00370.x>
- Webster-Stratton, C., & Hammond, M. (1988). Maternal depression and its relationship to life stress, perceptions of child behavior problems, parenting behaviors, and child conduct problems. *Journal of abnormal child psychology*, 16(3), 299-315.
<https://doi.org/10.1007/BF00913802>
- Wicks-Nelson, R., & Israel, A. (2006). *Behavior disorders of childhood*. Prentice Hall.
- Youngstrom, E., Loeber, R., & Stouthamer-Loeber, M. (2000). Patterns and correlates of agreement between parent, teacher, and male adolescent ratings of externalizing and

internalizing problems. *Journal of consulting and clinical psychology*, 68(6), 1038.

<https://doi.org/10.1037//0022-006x.68.6.1038>

Zelazo, P. D., Carlson, S. M., & Kesek, A. (2008). *The development of executive function in childhood*. MIT Press.